

Bezpaļūmtniecība Rīgā 2021

Vai bezpajumtniecība ir sociāla problēma?

- Ilgstoša atrašanās bez pajumtes izraisa personas atstumtību un rada diskrimināciju sociālās piederības dēļ, kā arī personai pakāpeniski zūd prasmes plānot savu dzīvi.

Bezpajumtniecība Latvijā. LR Tiesībsargs, 2019

- Pienācīgas kvalitātes mājokļa pieejamību var uzskatīt par cilvēka pamatvajadzību.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Bezpajumtnieku problēma" (2012/C 24/07)

- Latvijā nav ne bezpajumtnieka ne bezpajumtniecības legāļdefinīcijas!!!
- Latvijai politikas plānošanas dokumentos netiek noteikti ar bezpajumtniecības problēmas risināšanu saistīti mērķi
- Ir indikācijas, ka sabiedrībā dominē problēmas skarto nosodījums un vainošana.
- Likums nosaka šo problēmu risināt ar patversmes/ naktspatversmes pakalpojumu

Vidējais klientu skaits Rīgas patversmē/naktspatversmēs

	2018	2019	2020
Janvāris	677	643	637
Februāris	707	666	666
Marts	660	628	628
Aprīlis	553	554	559
Maijs	361	379	582
Jūnijs	283	313	540
Jūlijs	279	310	527
Augusts	250	285	549
Septembris	326	344	566
Oktobris	469	479	598
Novembris	544	564	628
Decembris	591	580	657
Vidēji mēnesī	475	479	595
Klientu skaits gadā	4 485	4 616	3 977

Rīgas patversmju/naktspatversmju klientu vecums

Vecumu grupas	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.	2020./2021.
	Procenti	Procenti	Procenti	Procenti
18-30	8%	8%	7%	7%
31-40	17%	19%	18%	20%
41-50	24%	26%	24%	25%
51-61	30%	29%	29%	29%
62-70	15%	13%	15%	13%
71-...	4%	3%	5%	5%
Nav norādīts	2%	2%	2%	1%

Bezpajumtnieku tipoloģija

- Personas, kam bezpajumtniecība ir **dzīves veids**, viņi dzīvo uz ielas, galvenais ienākumu avots -ubagošana, bieži vien traucēta vietas un laika orientācija. Risināt viņu sociālās problēmas ir ļoti sarežģīti, jo viņi labprātīgi ir izvēlējušies šādu dzīvesveidu, nespēj un/vai negrib pielāgoties sabiedrības normām, nevēlas palīdzēt paši sev.
- Personas, kam **izjukušas attiecības, vardarbība ģimenē, dzīvesbiedra nāve** u.c.
- Personas, kas **parādu dēļ** ar tiesas spriedumu **izliktas no dzīvokļa**.
- Personas, kas **atbrīvotas no ieslodzījuma**.
- Personas **ar zemiem ienākumiem**, bieži **pirmspensijas vai pensijas vecumā**.

Bezpajumtnieka naratīvais portrets

Pazīme	Raksturojums
Dzimšanas vieta	Rīga
Ģimene	Nepilna ģimene (tikai māte)
Draugi	Vājš sociālā atbalsta tīklojums
Izglītība	Ir iegūta arodizglītība
Laulība	Šķirta laulība
Veselība	"Mērenas" atkarības Veselības problēmas, kuras saistītas ar negadījumu vai ielaistu slimību
Darbs	Ir profesija, var un strādā, darba zaudējums kā nevēlams notikums
Mājoklis	Ir ilgstoša normālas dzīvesvietas pieredze
Bezpajumtniecība	Pajumtes zaudējums saistīts ar kādu kritisku notikumu
Kritiskais notikums	Vecāka nāve Šķiršanās Veselības problēmas Darba zaudējums
Refleksija	Bezpajumtniecība kā pagaidu situācija, no kuras vēlas tikt ārā

3 mērķa apakšgrupas

- 1) personas ar bezpajumtniecības risku
- 2) jaunie bezpajumtnieki (pirmie 2 mēneši)
- 3) bezpajumtnieki ar pieredzi un multiplām problēmām

Pieejas bezpajumtniecības problēmas risināšanā

1. Treatment first un housing ready

Klienta virzība cauri vairākām pakāpēm (“kāpņu sistēma”) līdz viņi ir gatavi dzīvot pastāvīgā mājoklī.

2. Housing first

Pēc iespējas ātrāka bezpajumtnieka izmitināšana pastāvīgā mājoklī, elastīgs un individuāls (individuāli modelēts) atbalsts tik ilgi, cik nepieciešams. Brīvprātīgi. Atbalsts tiek sniegts bez laika ierobežojuma, pakāpeniski to samazinot saskaņā ar klienta rezultātiem. Bez dzīvesvietas mainīšanas pienākuma; bez atbalsta pārtraukumiem.

Prevence

Makrolīmeņa risinājumi

Risinājumi	Komentāri
Informatīvā kampaņa “Par bezpajumtnieku nekļūst vienā dienā” Līdzilvēku apzinātības paaugstināšana: šķiršanās, dzīvesveida maiņa, depresijas pazīmes, parādi utt.	Analogiski DI projekta vai vardarbības ģimenē tematikas aktualizēšanas kampaņai. ES vai RD finansējums.
Bezpajumtniecības problemātikas iekļaušana nacionālajos un pašvaldības plānošanas dokumentos.	Šobrīd bezpajumtniecības problemātikas nav ne Ekonomikas ministrijas pamatnostādņu projektā “Mājokļu attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam”, nedz arī Labklājības ministrijas pamatnostādņu projektā "Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam”.
Ierosināt normatīvo aktu grozījumus, paredzot sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem ilgāku pārejas periodu pēc pilngadības sasniegšanas.	Preventīvi, lai novērstu bezpajumtniecības riskus un jauniešiem pēc pilngadības līdz jaunieša vecuma izbeigšanās (24 gadi) būtu pieejami sociālie pakalpojumi līdzīgi kā jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes.

Prevence

Sociālā atbalsta pasākumi

Risinājumi	Komentāri
Dzīves prasmju apmācība <ul style="list-style-type: none">- jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes un- tiem, kas ir pieraduši pie paļāvības uz kādu citu (vecāks, sieva).	LD ar RBJC / RSD izstrādāt dzīves prasmju apmācības programmu reālajā vidē. Iespējams, ka ārpakalpojums
Atbalsta pakalpojums pēc šķiršanās, partnera vai ģimenes locekļa nāves, darba zaudējuma – Psihosociālais atbalsts Dzīves prasmju vadības programma	Iespējams adaptēt Veselības pārvaldes jau īstenotos pakalpojumus (Apzinātības nodarbības, kurss "Kā pieņemt sliktas ziņas?"), paplašinot mērķa grupu un pilnveidojot pakalpojumu saturu. Pakalpojuma īstenošanā jāiekļauj sadarbība ar sociālo darbinieku.
Mobilās ātrās reaģēšanas atbalsta grupas (psihologs, jurists u.c.)	LD izstrādāt mērķa grupas pazīmes, RSD izstrādāt darba procesa shēmu (algoritmu) saņemot signālu par personu ar bezpajumtniecības risku. Izvērtēt ātrās reaģēšanas iespējas algoritmā.

Prevence

Palīdzība mājokļa saglabāšanā

Risinājumi	Komentāri
Sadarbības attīstīšana starp MVD un RSD, informējot par parādniekiem, kuriem draud izlikšana no dzīvokļa.	Deleģēt Rīgas kapitālsabiedrībām RSD funkciju informēt iedzīvotājus par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību. Identificētajām personām ar izlikšanas no dzīvokļa risku sadarbībā ar RSD izstrādāt individuālo sociālās rehabilitācijas plānu.
Materiāls (terminēts) atbalsts dzīvokļa īrēšanai ar nosacījumiem (dzīves prasmju kursi, mentors, darba vietas meklēšanas atbalsts).	Materiāls atbalsts integrējams individuālajā sociālās rehabilitācijas programmā vai RSD darba procesa algoritmā.
Mājokļa pabalsta nosacījumu pārskatīšana.	Klientam ar bezpajumtniecības pieredzi apmaksāt ĪUM pirmos 3 mēnešus.

Prevence

Potenciālo atbalsta resursu attīstīšana

Risinājumi	Komentāri
<p data-bbox="366 651 950 696">Sadarbības attīstīšana ar –</p> <ul data-bbox="402 786 1429 1108" style="list-style-type: none"><li data-bbox="402 786 1274 905">a. Izglītības iestādēm (bērni pēc vecāku šķiršanās, depresijas pazīmes)<li data-bbox="402 922 1429 972">b. Ģimenes ārstiem (krīze, depresijas pazīmes)<li data-bbox="402 989 1416 1039">c. Reliģiskajām draudzēm (kritiskās situācijas)<li data-bbox="402 1056 1358 1108">d. Apkaimju biedrībām (kritiskās situācijas)	<p data-bbox="1518 582 2237 836">Iestādes un institūcijas iespējams izmantot kā informācijas avotu un resursu krīzes un kritisko situāciju atpazīšanā.</p> <p data-bbox="1518 922 2168 968">Attīstīt informatīvu sadarbību.</p>

Atbalsts bezpajumtniekiem

Risinājumi	Komentāri
Sociālās rehabilitācijas programma pirmos mēnešus pēc ierašanās patversmē ar mērķi atgriezt normālā sociālā vidē.	LD kopā ar Patversmi, ĪUM, RSD izstrādāt sociālā atbalsta programmu motivētiem jaunajiem patversmes klientiem. Apmaksāta uzturēšanās ĪUM pirmos 3 mēnešus
Sociālās uzņēmējdarbības projekti bezpajumtnieku rehabilitācijā	Atjaunot granta programmu un vienu gadu organizēt konkursu tikai šai mērķa grupai.
Atskurbtuve	100 personas – 703m ²
Zema līmeņa patversme	50 personas – 569 m ²
Uzraudzītā uzturēšanās mītne personām ar atkarības problēmām	20 personas – 440 m ²
Mobilās brigādes telpas	4 darbinieki – 58 m ²
Higiēnas nodrošināšanas telpas	100m ²

LD priekšlikumi par primārajiem risinājumiem

- Diskusija Ēnas cilvēki III «Par bezpajumtnieku nekļūst vienā dienā»
- Deleģējums SIA «RNP» par parādnieku informēšanu un datu nodošanu RSD turpmākajam darbam
- LD izstrādāt mērķa grupas pazīmes, RSD izstrādāt darba procesa shēmu (algoritmu) saņemot signālu par personu ar bezpajumtniecības risku (ja RNP ir deleģējuma līgums)
- Veselības pārvaldes jau īstenoto preventīvo pakalpojumu (Apzinātības nodarbības, kurss "Kā pieņemt sliktas ziņas?") adaptēšana mērķa grupai un to satura paplašināšana
- Mājokļa pabalsta kritēriju izmaiņas attiecībā uz bezpajumtniekiem, kas uzsāk saņemt Īslaicīgās uzturēšanās mītnes pakalpojumu (3 mēn)
- LD izstrādā speciālu intensīvo programmu jaunajiem bezpajumtniekiem.
- Atskurbtuves izveide, ja ir attiecīgas telpas.

Paldies par uzmanību!